

Ohje käytössä: PREANALYTIikka

Silmän alueen bakteeriviljelynäyte

HUSLAB Bakteriologia

Tutkimuspyyntö

1156 -BaktVi, -Bakteeri, viljely

Näyte bakteeriviljelyyn tulee ottaa ennen antibiootihoidon aloittamista. Tutkimuspyynnössä on potilastietojen lisäksi mainittava mikä on varsinainen näytteenotto kohta (esim. sidekalvo), kliininen diagnoosi, onko näyte oikeasta (o.dx) vai vasemmasta (o.sin) silmästä ja mahdolliset perussairaudet. Lisäksi maininta suunnitellusta tai meneillään olevasta antibiootihoidosta.

Näytteenoton vaatiessa puudutusta käytetään tippoja, jotka eivät sisällä bakteerien kasvua estäviä säilöntäaineita.

Sidekalvon tulehdus (konjunktiviitti)

- näytteenottotikku
- 0,9 % NaCl-liuos
- elatusainemaljat tai geelikuljetusputki

Näyte otetaan yleensä alaluomen sidekalvolta. Tietyissä tapauksissa näyte voidaan ottaa myös yläluomen sidekalvolta; tämä toimenpide vaatii kuitenkin yläluomen kääntämisen. Jos silmä on kovin märkä, ylimääräinen kontaminoitunut märkä pyyhkäistään pois luomilta ja iholta esim. vanutupolla tai sideharsotaitoksella ennen viljelynäytteen ottamista.

Potilasta pyydetään katsomaan ylöspäin ja toisen käden sormella vedetään alaluomen ihoa alaspäin niin paljon, että sidekalvo tulee näkyviin. Jos näytteenotto ei onnistu näin, voi yläluomea kohottaa vasemmalla etusormella otsaluuta vasten ja alaluomea painetaan peukalolla poskiluuta vasten.

Steriilillä keittosuolalla kostutetulla näytteenottotikulla sivellään sidekalvoa. Tikku työnnetään geelikuljetusputken geelin sisään tai levitetään heti huoneenlämpöisille suklaa- ja verimaljoille.

Näytteet toimitetaan tutkivaan laboratorioon mahdollisimman nopeasti. Kuljetusta odotettaessa geelikuljetusputkeen otettu näyte säilytetään huoneenlämmössä. Viljellyt maljat säilytetään hiilidioksidikaapissa tai +35 °C lämpökaapissa.

Ohje käytössä: PREANALYTIikka

Epäiltäessä **gonokokin** aiheuttamaa silmätulehdusta on gonokokkiviljely pyydettyä erikseen.

Muut silmänäytteet

Sarveiskalvon tulehdus (keratiitti)

Lääkäri ottaa näytteet sarveiskalvon haavaumasta tai alueelta, jossa infektiota on selvimmän näkyvässä. Sarveiskalvonäytteet ovat todella niukkoja ja otetaan usein iirislaimalla, josta viljely maljoille on hankalaa. Näyte viljellään elatusainemaljoille periaatteessa samalla tavoin kuin sidekalvonäytteet. Näytteet toimitetaan tutkivaan laboratorioon mahdollisimman nopeasti. Kuljetusta odottaessa geelikuljetusputkeen otettu näyte säilytetään huoneenlämmössä. Viljellyt maljat säilytetään hiilidioksidikaapissa tai +35 °C lämpökaapissa.

Silmän sisäinen tulehdus (endoftalmiitti)

Lääkäri ottaa leikkaussalissa näytteen silmän sisältä etukammioista ja/tai lasiaisesta. Näyte aspiroidaan silmästä neulan ja ruiskun avulla (näytteenotolle on sairaaloilla omat ohjeensa) ja viljellään suoraan suklaamaljalle ja tioputkeen. Malja ja putki viedään lämpökaappiin odottamaan kuljetusta. **Jos näytemäärä on pieni, ei näytettä välttämättä riitä moneen tutkimukseen, joten lähetettävän yksikön tulee kertoa tutkimusten tärkeysjärjestys.**

Kyynelpussin tulehdus (dacryocystitis)

Kroonisen tulehduksen tms. seurauksena kyynelkanavaan voi muodostua tukos, jolloin kyynelpussiin pysähtynyt neste on edullinen kasvualusta bakteereille. Kyynelpussin seutua painelemalla saadaan kyynelpisteistä esiin märkää viljelynäytteeksi. Märkää otetaan kostutettuun näytteenottotikkun, joka lähetetään geelikuljetusputkessa tutkivaan laboratorioon.

Silmän alueen absessit

Iho puhdistetaan keittosuolaliuoksella ja absessin sisältöä kerätään kostutettuun näytteenottotikkun. Tikku lähetetään tutkivaan laboratorioon geelikuljetusputkessa.

Silmän alueen haavat (leikkaushaava, vamma)

Alue puhdistetaan keittosuolaliuoksella mahdollisuuksien mukaan. Näytettä pyritään saamaan mahdollisimman edustavasta tulehduksesta kostutettuun näytteenottotikkun. Tikku lähetetään geelikuljetusputkessa.

Kudospalat

Kudospalat lähetetään viljeltäväksi geelikuljetusputken geelin sisään painettuina. Jos näyte saadaan nopeasti viljelyyn, voidaan se lähettää myös steriilissä putkessa, johon on lisätty muutama tippa keittosuolaliuosta kuivumisen estämiseksi.

Ohje käytössä: PREANALYTIikka

Luomireunan tulehdus (blepharitis)

Tulehtunutta luomireunaa hangataan kostutetulla näytteenottotikulla. Tikku lähetetään laboratorioon geelikuljetusputkessa.

Terapeuttinen eli hoitopiilolasi

Esim. sarveiskalvon haavaumissa käytettävä tietyin välein vaihdettava piilolasi tipautetaan nestemäistä elatusainetta sisältävään putkeen. Kuljetusta odottaessa putkea kasvatetaan lämpökaapissa.

Piilolasi

Sidekalvolta ja/tai sarveiskalvolta otettavien näytteiden lisäksi voidaan bakteeriviljely tehdä myös piilolasista ja piilolasinesteestä. Piilolasi toimitetaan bakteeriviljelyyn nestemäistä elatusainetta sisältävässä putkessa tai omassa säilytysnesteessään.

Silmäpankinäytteet

Kuolleen luovuttajan sidekalvolta otetaan kostutetulla näytteenottotikulla näyte, joka toimitetaan viljelyyn geelikuljetusputkessa. Siirrettävää sarveiskalvoa säilytetään antibiootteja sisältävässä säilytysnesteessä, jota lähetetään bakteeriviljelyyn steriilissä putkessa.

Vierasesineet

Esim. vamman yhteydessä silmään joutunut metallisiru tms. voidaan laittaa geelikuljetusputken geelin sisään tai tioputkeen. Leikkauksen yhteydessä silmään laitettu keinotekoinen tuki l. blombi lähetetään viljelyyn geelikuljetus- tai tioputkessa tai steriilissä putkessa sellaisenaan; tällöin voi kuivumisen välttämiseksi lisätä putkeen hieman steriiliä keittosuolaliuosta. Isokokoisia geelikuljetusputkia on saatavissa HUSLAB:n näytteiden vastaanotosta.

Proteesin käyttäjän silmäkuopan tulehdus

Näyte otetaan kuten sidekalvonäyte silmäkuopan tulehtuneesta kohdasta.

Tiedustelut: Bakteriologian laboratorio, puh. (09) 471 73040